

Een Wagon vol vrijheid

Niels Roelen

Het is woensdagmiddag, we zijn nu twee dagen op schietserie in Duitsland, Bergen Hohne om precies te zijn, een terrein dat ik al meer dan vijftien jaar ken. Mijn eerste kennismaking met de grote Duitse schietbanen was nog als dienstplichtig soldaat, toen al verkenner, ik was bestuurder van een tank en reed zo mijn kilometers naar de schietbanen of manoeuvreerde de tank in een vuurpositie. 's Avonds sliepen we in een tentje in plaats van een gebouw en rookten we sigaretten die we voor een DeutschMark kochten in de taxfree shop. Tijdens een van die avonden vertelde iemand ons de geschiedenis van dit schietterrein dat ooit door Hitler is aangelegd. Op baan negen stond zelfs een bunker vanuit waar hij de oefeningen kon volgen. Hij zou zijn hand op de kaart gelegd hebben en hebben geroepen dat hier de schietbanen moesten komen. Alle dorpjes die binnen de omtrek van zijn hand vielen moesten wijken. Nog steeds als ik naar de kaart kijk, leg ik mijn hand erop en constateer dat het verhaal, waar ik nog steeds geen originele bron voor heb kunnen vinden, best waar zou kunnen zijn.

Niet ver van de schietbaan af ligt het station van Bergen. Op de plek waar nu de militaire voertuigen van de trein af rollen, kwamen toen de goederenwagons aan. Ergens in een hoekje staat er nog zo'n wagon, geheel onderhouden in perfecte staat. Altijd als ik hier ben, loop ik even naar de wagon. Buiten verzamel ik al mijn moed, haal diep adem en ga naar binnen.

Binnen in de wagon kijk ik even rond voordat ik mijn ogen sluit en me voor probeer te stellen wat zich ooit in deze treinen afspeelde.

Het is nu warm en dus maakt mijn fantasie het vanzelf zomer, zomer in een goederenwagon waar mensen enkele dagen eerder van hun dierbaren zijn gescheiden. Vrouwen en kinderen rechts, mannen links. Bezittingen hebben geen

waarde meer en er zitten veel meer mensen in de wagon dan er eigenlijk in passen.

De wagon stinkt naar zweet; angstzweet, een geur die ik ondertussen heb leren kennen en die ronduit vreselijk is. Mensen hebben besloten dat een hoekje van de wagon als toilet moet dienen maar het maakt niet uit, de hele wagon stinkt naar ontlasting.

Kleren zijn vuil door de hitte en de mensen zijn bang omdat ze niet weten wat er gaat gebeuren. Elke keer als de trein stopt, vervult hun hart zich met hoop en angst tegelijk, de hoop dat de reis nu voorbij is maar de angst voor wat er gaat gebeuren als de deuren van wagon eindelijk open gaan.

Mensen voelen zich geen mens meer en in hun drang om te overleven ontstaat er ruzie in de wagons. Ruzie over eten dat er niet is, over wiens schuld het is dat ze hier zijn en ze gaan zich beestachtig gedragen. Het is een voorstelling die ik al zo vaak heb gemaakt, een voorstelling waarvan ik stil werd, tot vorige week.

Voor het eerst dat ik hier sta, rolt er een traan over mijn wangen vanuit mijn gesloten ogen, ik heb mensen gezien die deze angst maar al te goed kennen. Ik weet wat de prijs is die voor vrede wordt betaald en ben bereid deze prijs ook te betalen.

Ik voel dat ik kippenvel krijg en ga even op de bodem van de wagon zitten, in de stilte om mij heen hoor ik de wind door de hoge boom naast de wagon ruisen. De boom die hier samen met de wagon en het monument iets verderop nog steeds dagelijks getuigen zijn van de vrijheid die we hier hebben. De traan maakt, als ik uitstap, plaats voor een voorzichtige glimlach. De geur van angst verdwijnt als de wind mijn neus vult met de geur van gemaaid gras. Zonder om te kijken loop ik weg. Ik weet wat er achter me ligt, maar belangrijker is wat er voor me ligt.